

Д-р ВАСИЛ СЛ. КИСЕЛКОВ

На 10 април т. г. в София завърши жизнения си път дългогодишният и многозаслужил изследвач на старата българска литература д-р Васил Славов Киселков. Той принадлежи към онези немногобройни всеотдайни труженици, които великолепно съчетаваха в себе си верността към учителския дълг със стремежа към научноизследователска дейност, призванието на педагога с търсещата мисъл на учения.

Роден е в гр. Котел на 17. XI. 1887 г. в семейството на дребен скотовъдец. Подпомогнат от вуйчо си, В. Сл. Киселков завършва гимназия във Варна, а от 1909 г. следва славянска филология в Софийския университет. Висшето си образование обаче завършва в Загреб (1914), където защитава докторска дисертация на тема „Християнството и книжнината у българските славяни“ (1914). Десет години по-късно е изпратен за едногодишна специализация по славистика във Виена. До оттеглянето си в пенсия д-р В. Сл. Киселков преподава български език и литература в различни градове на страната. Той е пръв учител на българчетата в с. Пет могили, Шуменско, гимназиален учител в Сливен, Котел, Карнобат и Ямбол, а от 1925 г. в Софийската духовна семинария.

Още в дисертационния труд на д-р Киселков е набелязана голямата тема на неговите научни занимания — старата българска литература и средновековната ни история. Сам той отбелязва: „От 1914 г. до днес съм използвал всичкото си свободно време, за да проучвам нашето минало и главно старобългарската литература.“ Пълната библиография на д-р Киселков съдържа 139 заглавия, които очертават творческата му активност, полувековното му участие в нашия научен и културен живот: монографии, студии и статии по стара българска литература, рецензии върху новоизлезли научни трудове, популярни статии, преводи от старобългарски език, съставяне на учебници, отклик на дискуссионни проблеми на правописа и образователната система.

В кръга на научните интереси на Киселков важно място заема литературата на „златния век“ (Презвитер Козма и неговата беседа против богомилите. 1942; Българската книжнина през Симеоновия век. 1943; Свети Климент Охридски. 1941 и др.), привлича го сложната кирило-методиевска проблематика, към която той многократно се връща, за да търси нови решения на спорните въпроси за народността на Първоучителите, за приоритета на кирилицата или глаголицата, за авторството на Пространните жития и пр. (Славянските просветители Кирил и Методий. 1946; Кирил и Методий в Рим при папа Адриан II. — Истор. преглед, кн. 1, 1946; Най-старата славянска азбука. — Език и литература, кн. 3, 1955; За авторството на Пространните жития на Кирил и Методий. — Изв. на Института за бълг. литература, 1962, и др.). Неудовлетвореност от постигнатото в тази област го караше да бъде критичен към себе

си и той чувствуваше нужда да се изкаже още веднъж по спорните въпроси, но продължителното боледуване не му позволи да стори това.

Траен интерес д-р В. Сл. Киселков прояви към литературата на XIV и XV в., на която посвети редица монографии, статии и студии (Средновековна Парория и Синаитовият манастир. — Сб. в чест на проф. В. Н. Златарски, 1925; Забравеният среднобългарски писател Григорий. — Учил. преглед, кн. 8, 1925; Житието на св. Теодосий Търновски като исторически паметник. 1926; Св. Теодосий Търновски. 1926; Григорий Синаит. 1928. Митрополит Йоасаф Бдински и словото му за св. Филотея. — Бълг. истор. библиотека, т. I, 1931; Евтимиевият ученик Андрей. — Учил. преглед, кн. 2, 1931; Патриарх Евтимий. 1938; Рилският книжовник Мардарий. — Учил. преглед, кн. 11, 1939; Митрополит Григорий Цамблак. 1946; Родното място на Владислав Граматик. — Изв. на бълг. истор. дружество, кн. XIX—XX, 1944; Владислав Граматик и неговата Рилска повест. 1947 и др.). Свод на полувековните занимания на д-р Киселков с проблемите на българската литература от IX до XVIII в. е книгата Проуки и очертания по старобългарска литература (БАН, 1956), а отпечатаната няколко години по-късно монография за именития му съгражданин Софроний Врачански (1963) представя сериозен принос в проучванията върху литературата на Българското възрождане.

За изследователския стил на д-р Киселков е характерен стремежът към задълбочено вникване и тълкуване на изворите, съчетан с критицизъм към становищата на предходниците. По този път той често стига до оригинални, но не винаги безспорни решения.

Изключителни са заслугите на д-р Киселков за популяризирането на старата българска литература. Вещ познавач на старобългарския език, той преведе и по този начин направи достъпни за широките кръгове на българската интелигенция Пространните жития на Кирил и Методий, Беседата на Презвитер Козма против богомилите, произведения на патриарх Евтимий, Григорий Цамблак, Владислав Граматик и мн. др. Многократно преиздавани, преводите на Киселков от старобългарски език не са изгубили своето значение и досега представят една от най-значителните прояви в тази област на българската медиевистика.

Със своето дело д-р В. Сл. Киселков остави светъл пример на всеотдайност и предано служене на българската наука, просвета и култура.

Ст. Кожухаров